1/

ΣΤΟ ΠΑΛΕΡΜΟ ΠΟΥ ΠΑΡΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΤΟΥ ΠΝΟΗΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(Κατ' ἀπόδοσιν Ἐπιστολῆς τοῦ κ. Θάνου ΠΕΤΡΑΛΙΑ.)

Ἐξημέρωνε τὰ Χριστούγεννα. Εἶχα ξυπνήσει ὀλίγον ὀργὰ παρὰ τὴν συνήθειαν μου λοιπὸν ἤμουν πρωϊνός, ἐπειδὴ τὴν νύκτα ~~ἤχουν μείνει~~ μείνει εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Παλέρμου τὸν λεγόμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Ροζαλίας ὅπου παρακολούθησα τὴν νυκτερινὴν λειτουργίαν τῶν Χριστουγέννων.

Τί τὸ θέαμα ἡ Καθολικὴ ἐκκλησία ἔχει καλλωπισμένον καὶ διακοσμημένον ἰδίως εἰς τὰ μεσονυκτιακὰ μέρη ἔχει τὴν τὸ κάλλος καὶ τὴν ἐπιβλητικότητα, οἱ δὲ ὑπάλληλοί της νὰ ἔχουν τάξιν καὶ εὐπρέπειαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν λειτουργίας. Παρὰ τὸ δυνατὸν τῆς ἀνθελληνικῆς κοσμοθεωρίας ἡ ~~ἐπιμονὴ~~ ἡσυχία καὶ ἡ τάξις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὄντως μεγαλοπρεπῶν ἱερουργιῶν εἰς τὸν κρατοῦν ἐκκλησιαστικὸν μεταξὺ καὶ τὰ ἄσματα πρὸς τὸν θεόν, μὲ τὴν ἀρμονικὴν συνοδείαν τῆς ἁγίας τράπεζας τῶν, μὲ τὰ βαρύτιμα ~~παρεπτ~~ παλαιὰ ἀρχαῖα ἱερὰ σκεύη καὶ χάρν τῶν ἑορτῶν ἐκρεμάμενα ~~ἐν~~ ἐν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοίχων ἐπάσιον τοῦ ὑπέρου ὁλοχίρου περιουσίαν ὀξυόκηρον, ἐνεῦχε καὶ τὸ ἐξόχως συναρπαστικόν, ὁ μεγαλοφωνος πομπεμένος χορὸς τῆς συνοδείας παμμεγίστου ἁρμονικοῦ ὀργάνου (orgue), ὁ δὲ μεταφέρων ἐσένα καὶ μὲ καθολικὰ εἰς ἄλλας σφαίρας καὶ εἰς ἄλλας ἐποχάς.

Εἰς τοῦτο πολὺ συνέβαλε καὶ ἡ ἄκρα τάξις καὶ ἡσυχία ἥτις ἐπεκράτει παρὰ τοῖς συνωθουμένοις

εἰς τὸ καφὲ, ἔφυγε κι ἐξέπεσε καὶ τὸν ἀποδίδω εἰς τὴν φεουδαλικὴν ~~αὐθάδειαν~~ διαφαινόμενον τοῦ ἤθους, καὶ εἰς τὴν διδασκομένην παῖδες πειθαρχίαν. Ἐνομίζε τις ὅτι εἰσήκουε εἰς δημοσιωτικὴν ὀρχήστραν τοῦ Μονάχου ἢ τοῦ ~~Σαρλ~~ Σαρλοκμπούργου καὶ ὄχι εἰς τὸ Παλέρμο la felice· τὸ ἄλλο πρεσβυτέρον μέλος τῆς φοβερᾶς Μαφίας ἦτο ἐπὶ 60 ἔτη καλλιφωνικὸς τὴν ὡραίαν καὶ πλουσίαν αἰτὴν νῆσον καὶ τὴν ἑστίαν πρὸ ~~τῆς~~ ἐξ ἐτῶν ἐξωδόθη σὲ διὰ τοῦ νομάρχου Μόρι ὅστις ὠργάνωσε σύστημα ἐποικιαλίας καὶ ἐκκηρυκὸ μὲ περιποιήσεις μεσαιωνικὰς, ἐνῶ σὺν δικαίῳ λαὶ ἰσχὺς τῆς Ἰταλίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπεσκεπτόμεθα ~~τὴν Σικελίαν~~ καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Agnano παρὰ τὴν Νεάπολιν ὅπου παρατηρήσαν, ἐκεῖ δὲ ἐφύετο καὶ ἄλλος πρωθυπουργὸς τῆς Ἰταλίας ἐν Σικελίᾳ καλεόμενος μὲ τὸν ἴδιον φυσικὰ συνεφηλούσαμεν τὸ μέγεθος τῆς ἡμέρας τῆς καταδίωξιν τῆς Μαφίας.

— Δὲν βαρύνεσαι μοῦ ἔλεγεν, ἡ Μαφία δὲν ξεριζώνεται. εἶναι σὰν τοὺς καρκίνους ἐδῶ τοὺς ἀγχυρίζεις καὶ ἐκεῖ παρουσιάζεται. Αὐτὰ κοπιάζει ὁ Μουσολίνι.

Καὶ ἐν τούτοις ἐξεριζώθη ἄρα γε ἐδέκατος νὰ ἀκμάσῃ καὶ νὰ καταδυναστεύῃ εἰς πολυκὴ δεσμὰ καὶ ἐξορίας ~~τὰς~~ οὐχὶ τὰς ἀπαρχαίους νήσους ~~ἀλλὰ τὸν Βόρειον κλίμα~~ τοῦ ἀντίθετον τόπον τῆς ἐξορίας, ἀλλ' εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, πλήρεις ἐκκλησιάδες ἀκμαιοτάτων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀρκετοὶ δήμαρχοι καὶ πλούσιοι πρόκριτοι! Αἱ δίδυμαι ἴδιαι ἐπαρχίαι τῆς Σικελίας ἐκφυμνοῦν καὶ ὀμνύουν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Νλούτος ὅλοι τοὺς ἴσους ἀπὸ μίαν νεκρίδα τῆς Φαραώ, ἀπὸ ἕνα ἀγχόνον Μινώταυρον. Ἡ δραστηριότης τῶν μελῶν της, μεταπολεμικῶς ἴδιας ἀφ' ὑδάτων εἰς τοιούτον ὅμως ἔφθασε ἐξέλιπον καὶ εἰσπράκτορες ἰδιαιτέρους φόρους ἀπὸ τοὺς μεγαλοφαυλοκτήμονας καὶ τοὺς ἐμπόρους τὴν „Lampada" καλουμένην, οὗτοι δὲ μεγαλόνοι χάρω

τῶν ποικιλωτάτων ζωῶν τῶν καὶ πτηνῶνων, τοῦ τόπου εὐαίσθητοι ὄντες τῶν ἀνισχύρων καὶ τῶν προσελήνων. Φανταζόμαι ὅτι ἡ παραμυθία ἐπεκράτει εἰς τὰς διοικήσεις τῶν δημῶν τῶν ποιοτήτων τῶν ψυχανθρωπικῶν καὶ τῶν ζωικῶν ἐνεργῶν ἱδρυμάτων ὅτιδήποτε εἶχεν ἀποχωρήσει ἡ ἀπαισία αὐτὴ φαυλότης ἔνος ψυχοκτόνου καὶ ἐργατικοῦ ζῆν.

Ἡ μεσημβρία ὅλε ἐξήλθον τὸν Ξενοδοχεῖόν μου μὲ ἔχων ὁρισμένον ~~τὸ~~ πρόγραμμα ποῦ νὰ μελετῶ. Πάντως ὅμως τὸ ἀποφασίσαμε νὰ μελέτωνεν τὴν „Βίλλαν Ὑγείαν", τὸ παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ εἰρυχωρείου ἡμέτερον τοῦ Πειραιῶς πολυλῆς ξενοδοχεῖον τοῦ Φοίνικος ὅπου πρὸ 12ετίας ἀπέθανεν ἡ ἀειμνήστος Βασίλισσα Κωνσταντίνα καὶ τὸ ὁποῖον ἔμενε, χάρις τῶν μερισμῶν ἐπιθυμίας τῆς οἰκογένειάς τον ἀνιδρυθὲν τὸ πρωΐον ἐξ ἀφορμῆς, εἶναι ἐγκαινιασθέν.

Ἡ ὡραία πόλις τοῦ Πειραιῶς μοῦ ἦτο γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, διὰ τοῦτο ἦταν εὐχαρίστως τὴν ἐπανέβλεπον. Σπανίως πόλις ἔχει καὶ ἐπιδείξει τόσα μνημεῖα μεσαιωνικὰ ~~καὶ σπανίως εἰς πόλιν τόσον ἔχει τόσα παλαιοῦ εἴδους~~ τὰ ὁποῖα ἐνδυναμίζουν τὰς περιόδους τῶν ἐκείθεν διεξοδεύων παλαιολόγων ὅσον αὐτή. Καὶ ἤρξε πολλοὺς μερίνους νὰ πρωλεύνοα τῶν Σικελίας ἤτοι σήμερα ἀριθμεῖ ἄνω τῶν δεκαπέντε χιλιάδων κατοίκων.

Κατ' ἀνάδεον πρώτας ἄλλας φορὰς Σικελικὰς πόλεις αὐτὴν εἶχον μελετήσει ἀπὸ Ἕλληνες ἀποίκους ~~τὸ~~ ὁ Πάνορμος ὅπου ἐνεφύετο εἰς τὴν ἀρχαιότητα τὸ Πειραιῶς ὑπῆρξεν ἀπόκτημα φοινικικὴ ~~ἐφευρεθὲν καὶ~~ καὶ κατόπιν εἰς τὸ μυριωφελὲς σύμπλεγμα τῶν Καρχηδονίων ἐναντίον ~~τῶν~~ Ἕλληνων καὶ Ρωμαίων μαχῶν ὅλον ἐκυριεύθη τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ κατόπιν Ρωμαϊκῶν Ἐπαρχία τὸ 254 π. Χ. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ρωμαϊκῶν κόσμου ἐμπορίας ὁ Ἑλληνικὸς βυζαντινὸς ὁλόκληρος ὑπὸ τὸν ~~ὁ~~ στρατηγὸν Βελισσάριον κατέλαβε τὸ Πειραιῶς τὸ 535 μ. Χ.

ἐπιδιώξας τοὺς μεγαλοπειρατὰς - αὐτὸ Θεοφρόλδους.
Ἐντὸς τῆς πόλεως παρέμενεν ἐπὶ τρεῖς περίπου αἰῶνες μὲ τοὺς ἕλληνας μέχρις ὅτου οἱ Ἄραβες τὸν 9ον αἰῶνα ἐξεδίωξαν ~~ἐπειδὴ~~ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ κατέλαβαν ὁλοκλήρον τὴν Σικελίαν κελεστοκαλοῦντες τὸν Πάνορμον ὀχυρὰν πρωτεύουσαν τῆς νήσου ἐξ οὗ καὶ τὸ σημερινὸ ὄνομα αὐτῆς Παλέρμον (Μπαλέρμο ἀραβικοῦ = πρωτεύουσα)
~~τοῦ Ἄραβικοῦ πάρεστι~~

Εὐφρατίνη ὑπῆρξεν διὰ τὴν Σικελίαν καὶ ἐκτὸς τῆς Νοτίου Ἰταλίας ἡ κάθοδος τῶν Βορείων Νορμανδῶν οἵτινες ὑπὸ τὸν Ῥουζιέρον κατέλαβον τὴν ~~Σικελίαν~~ νῆσον τὸ 1072 μ.Χ, καὶ τῶν Γερμανῶν Χοενστάουφεν ~~οἱ ὁποῖοι~~ ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη μετὰ τοὺς Νορμανδοὺς καὶ τὸν 12ον αἰῶνα ~~αἱ~~ ἦσαν κύριοι ~~τῶν~~ αὐτῆς

Οἱ μεγαλοπρεπέστεροι ναοὶ καὶ τὰ ὀχυρώτερα φρούρια ~~ὅπου~~ ποὺ ὑψίστανται κατεσπαρμένα ἀνὰ τὴν Σικελίαν εἶναι ἔργα αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ὁποίας ἡ νῆσος ἐφάνη εἰς μεγάλην οἰκονομικὴν ἀκμὴν καὶ πολιτισμόν. Τοιοῦτοι διεδέχθησαν οἱ Ἄνζου δυνάστας γαλλικῆς καταγωγῆς, σκληροὶ καὶ αἱμοβόροι οἵτινες δὲν ἐδίστασαν μετὰ τὴν καταλοφτωσιν ~~ὅτι~~ παρὰ τὸ Μπενεβέντο τῆς Νοτίου Ἰταλίας τὸν στρατηγέτην τῶν Χοενστάουφεν νὰ συλλάβουν τὸν μετὰ 16ετῆ Κοραδῖνον τελευταῖον ἀπόγονον αὐτῶν καὶ μετὰ σκληρὰ ἐξαναγκάσθη νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν ἐν Νεαπόλει εἰς τὴν πλατεῖαν πρὸ τῆς ὁποίας ἐγείρεται σήμερον ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τῆς Καρμήνου, εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ὁποίας ὑψίστανται δύο ἐπιγραφαὶ παριστῶσαι τὴν σκληρὰν πρᾶξιν.

Καὶ ναὶ μὲν μετὰ ἕνα ἔτος οἱ Γάλλοι ἔχασαν τὴν ἐπικράτειαν ταύτην διὰ τοῦ "Σικελικοῦ Ἑσπερινοῦ" ὅπως ὀνομάσθη ἡ ὁμαδικὴ ἐν Σικελίᾳ σφαγὴ τῶν ὑπαδῶν καὶ στρατιωτῶν τῶν Ἄνζου, ἀλλὰ τὸ Παλέρμον ἐν τῷ μεταξὺ ἔσχεν ~~ἐπίσης τὴν~~ περίπου τὴν ἀκμὴν λόγῳ τῆς ναυπηγοποιΐας, καὶ μετὰ τὸν 15ον αἰῶνα ὅτε οἱ Ἱσπανοὶ ἀντιβασιλεῖς τῆς Σικελίας ἔφερον ἀντὶ τῆς Μεσσήνης τὴν ἕδραν τῆς αὐτῆς ἐνταῦθα

και εξουλίσαν αυτό δια μεγαλοπρεπών παλατίων και εκκλησιών, άρχισε ν' αναλαμβάνει λαχείως και να γίνεται εις ~~τον ~~ την αμμώδη ακτή ένα μικρόν δεύτερον.

Γνωστή είναι η πατριωτική δράσις των κατοίκων του Παλερμού κατά ~~τον~~ μέσα ~~αρχάς~~ του παρελθόντος αιώνος όπου ~~ανατρέπ~~ ανετράπησαν τον βουρβονικόν ζυγόν του Βασιλείου της Νεαπόλεως και ένωσαν μετά της μητρός Ιταλίας. Τρεις επανεστάτησαν κατ' αυτού. Το 1820, το 1848 και λίγο το 1860 όπότε ~~και~~ ο Γαριβάλδης δια τη περίφημον εκστρατείαν του χωρίς κατέλαβε το Παλερμον και ~~το ίδιον μετά του μητρός~~ προσήρτησε την Σικελίαν εις το νεοσύστατον τότε Βασίλειον της Ιταλίας.

Η πόλις βεβαίως μνημείων αναμφισβητήτων των ~~πρώτων~~ παλαιοτέρων οίκων έσωσαν δείγματα των γοτθικών ύρδων των Βουρβώνων κατά τας δύο αποτυχούσας επαναστάσεις του 1820 και 1848 κατά τας οποίας κατά ~~και κατά τη επανάσταση~~ ~~κατ~~ του 1860 συνεχώς εβομβαρδίσθη αύτη υπό του βασιλικού στόλου της Νεαπόλεως. Ίχνη τοιούτου βομβαρδισμού εσώζετο μέχρι προ λίγων ετών και ~~τύχον υπάρχει~~ τα υπάρχοντα ίσως ίσως και τον πρώτον μου εκεί μετάβασιν το 1922.

Κόσμος πολύς περιεσιάζει χάρη της Μεγάλης Εορτής, ανά τας οδούς της απαστραπτούσης εκ καθαριότητος πόλεως.

Φέρω τα βήματά μου προς τό Κόρσο του Βίκτωρος Εμμανουήλ το οποίον διασχίζει την πόλιν ~~κατά~~ κατά πλάτος από της ~~Πόρτα Νουόβα~~ ~~μεταξύ~~ παραλίας μέχρι της Πόρτα Νουόβα παρά την οποίαν υψώνονται τα ~~αρχαία Βασιλικά~~ παλαιά Ανάκτορα μετά του περίφημου του παρεκκλησίου του Καπέλλα Παλατίνα. ~~Ανάκτορα και εκκλησία~~ ~~ιδρύθησαν υπό του~~ Ανάκτορα και εκκλησία ιδρύθησαν υπό του Νορμανδού Βασιλέως Ρουζιέρου κατά το 1132. ~~Φαίνεται ότι κατά τας οι Σαρακηνοί~~ ~~κατά τον ίδιον χρόνον~~. Η εκκλησία αραβο-νορμανικού

ενδόξου μεν βυζαντινόν δόξαν εις το μέσον περιέχει μεσαιωνικά βυζαντινά αριστα τεχνης του ΙΒ αιώνος. Άλλα διατρυπήσεις εγράμμασε τοῦ Ραβέννης και του Μορεάλε, ~~[illegible]~~ μεν ελληνικαί και λατινικαί επιγραφάς. Ταύτα διατρυπήσεις εν αριστα πελαστάσι επομενως αδυνατε πολύ διαφόρους εποχας. Εν μέρει εις τας πύλας αρχαίας τεχνης αγιογραφείας εύν μεγάλη δοκεί οχι μόνον οι Νορμανδοί και οι Χοενστάουφεν πολύ τον ΙΒ και ΙΓ' αιώνα δεικνύουν τους πλουσιωτέρους ναούς των δια βυζαντινών ψηφιδωτών αλλ' και ~~[illegible]~~ άρρωστα οι Ισπανοί Αντιβασιλείς πολύ ~~τον~~ την εποχην του αναγεννήσεως εχρησιμεύσαν ελληνες τεχνίται εις Κωνσταντινούπολιν ειδικοί πελάται δια την διακόσμησιν των μεγαλοπρεπών εκκλησιών ποῦ εκτίσαν και αυτοί εις την ομορφιαν εις το Παλέρμον και εν μέρει εις την Σικελίαν. Οι Έλληνες αυτοί τεχνίται εκ μεσαιωνικών οχι μόνον ειδον τον βυζαντινόν τόνον της ορθοδόξου εκκλησίας εις τα εργα των, αλλά και οι ελληνικοί γραμμάτων διεσώζοντο αυτά.

Τα αναλόγα μεν διατρυπήσεις χρησιμεύουν και τώρα ακόμη εν πελοσία εκ μέρους των Ιταλών Βασιλέων όταν αυτοί επισκέπτονται την πρωτεύουσαν εν Σικελίαν, εχουν δε και οι νέοι Έλληνες πάσαν σημασίαν πολύ εις την μεγάλην αξίαν αυτών, ~~[illegible]~~ εν τη μέσον λαμπρότητος ημέρας Σικελών μεγιστάνων παρουσία ο γάμος εν μέρει εν τη Βασιλικη Οικογενείας εν Ελλάδος ~~[illegible]~~ εν τη Α.Μ. του Βασιλέως μας, ~~[illegible]~~, εν τω Ιταλών Διαδόχου, εν δουκικών εν Αόστης και άλλων μελών εν Βασ. Οικογενείας εν Ιταλίας ~~[illegible]~~ εν τω Φεβρουαρίω εν 1926 εν γάμοι εν τω Πρίγκιπος Χριστόφορου εν Ελλάδος μετά εν Πριγκιπίσσης Φραγκίσκας εν Γαλλίας ~~[illegible]~~ δευτέρου εν τω Δουκός εν Φεύρης.

~~[illegible]~~ Τόσον ο κόσμος εν αναλόγων όσον και ο πρό αυτών δημόσιος κόσμος „Πιάζζα γκράντε Βιττόρια" ονομαζομένη διατρυπήσεις αρίστας πολύ και εν μέρει αμφοτέρων οι πολυτιμότατοι δημόσιοι

μπροστά τοῦ Παλέρμου μιλᾶει μιὰ ὑπόγειον ἡ παρὰ
τὴν παραλίαν μπρὸς Βίλλα Νζούζια, χτισμένη κατὰ
τὸ 1777 ἀπὸ τὴν Βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως ὅλης καὶ
σήμερα διὰ τὸν πλούτον τῶν φυλῶν του δημοσίας
εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου. Εἰς τὸ μπρὸς αὐτὸν,
μιὰ μικρὰ προλιμένα ἐκεῖ, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς μικρᾶς
νήσου εἶχον ἤδη κατὰ τὸ πρῶτον μου ταξίδιον τὸ 1923 δύο μαγ-
ἀγκυρολα τοῦ ~~ἀδελφοῦ~~ Καναρῆ, τοῦ ναυμάχου
Κεμάλ. Καναρῆ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ἔργα τοῦ ~~τοῦ~~ ἐπιφανοῦς
ρωσσικοῦ Τσιβιχέλλι, τὰ ὁποῖα ὕψωσα κατὰ τὴν δεύτερον
ἐπισκέψιν μου ἐφέτος δὶς κάτω εἰς τὴν θέσιν μου,
κατόπιν ~~ἀφοῦ ἐκεῖ~~ ~~εἰς ἀρ~~ ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ
τὰ μετέφερε εἰς τὸν Ἀρχαιολογικὸν ἀναμνήματον μπρὸς
τὸν ἀριστοκρατικὸν περίπατον τοῦ Παλέρμου τὸν παρὰ
τὴν ξενοφόρον τῆς Ἑσπερίας κατεσκευασμένον ὅπου
καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Γαριβάλδι τοῦ ἐλευθερωτοῦ τοῦ
Παλέρμου. Ἐρωτήσεις διαφόρους γνωστοί μου, νὰ
μάθω πῶς κατέστησαν οἱ Καναρῆδες τὸ Παλέρμο
ἀφ' ἑστίας ἀσυνάρτητον νὰ λάβω δεδομένας πληροφορίας
ἐπ' αὐτοῦ.

~~Ἀφ' ἑστίας~~ Δὶς ἐξῆλθα ἀσκόπως ἀπόψε
ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ Παλέρμου χωρὶς νὰ χαριόλως, ἐν κάποιο
ἐκεῖ πῆπον κόρδορα ἐκκρεμοῦς δὲν ἐσήμαινε τὴν
τρίτην μεταμεσημβρινὴν ὥραν! Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ
Θεοῦ πῶς ἐπέρασαν οἱ τρεῖς ὧραι; Δὲν ἔχω καιρὸν
νὰ δώσω ἐξηγήσεις εἰς τὸν ἑαυτόν μου! Θέλω νὰ τρέξω
ἀμέσως εἰς τὴν πλατεῖαν ὅπου τὸ ~~[illegible]~~ „Πολυδίαμα
Γαριμπάλδι" μεγάλο κλῖρον χρυσοῦν διὰ δεξιὰν,
~~[illegible]~~ συναυλίας ~~[illegible]~~ καὶ τὸ παρόμοιον, διὰ νὰ πάρω
τὸ τελευταῖον τραῖν ποὺ θὰ μὲ φέρει εἰς τὸ ἀμφιλαλὸν
σημεῖον τοῦ χωρίου τοῦ Παλέρμου τὸ „Ἄκουα Σάντα"
ὅπου ἡ περίφημος ~~[illegible]~~ Villa Igiea
τὸ πρωτότυπον καὶ ἀριστοκρατικώτερον ξενοδοχεῖον τῆς
Σικελίας. Εἶχον ἀρκετὰ προχωρήσει τὸ ἀπόγευμα
ὅταν ἔφθασα ἐκεῖ φέρων μαζί μου καὶ ἕνα ζευγάρι διὰ
τὸν ἄμοιρο τὸν Βασιλιᾶ μας.

Ὅσο πλησιάζει τὸ τράμ πρὸς τὴν Βίλλαν
τοῦ ~~ὁ~~ παλαιοῦ ἀναμνήσεις ~~[illegible]~~ τοῦ 1922 γεμίζουν
τὴν ψυχή μου

8/

Νά! Ιδού ~~[illegible]~~ Ξενοδοχεῖον Lido ποὺ ἔμενε ὁ ὑπεύθυνος τοῦ ἀμερικανικοῦ Βασιλείου ὁ νῦν ναύαρχος κ. Τσαμαδός μαζί μὲ τὴν ἀγκυρονιτίσσα σύζυγό του ἀποδανούσης μετὰ ~~[illegible]~~ δύο ἔτη ἐν Νεαπόλει. Νά! Ἡ μικρὰ πλατεῖα τοῦ προαστείου πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ κτιρίου τοῦ Ξενοδοχείου με τὰ φαρμάκινα παδιόματα της. Ποσες φορές ἐπαθήσαμε ἐκεῖ τὴν ἴδια ὥρα σὰν τὴν σημερινὴ ἀκριβῶς, με τὸν ~~[illegible]~~ ἀγαπημένον μου φίλον τὸν ἐμπιστόν τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρχηγὸν τοῦ στρατιωτικοῦ Του Οἴκου τὸν κύριον κ. ἀναγνωρίζει τὸ γράμμα διὰ τὴν ἐποχὴν ἱπποτικὸν Κυριάκον Λεβίδην. Πάει καὶ αὐτός, ἀπέθανε μετὰ ἕνα καιρὸ ἀπὸ καρκίνον, ~~[illegible]~~ καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ πρόσκαιρον καὶ μάταιον ~~[illegible]~~ αὐτὸν κόσμον μέσα ἀπὸ τὰ χέρια ἀγαπημένης του ἀνεψιᾶς τῆς Πριγκιπίσσης Κωνσταντίνου Ἐρρικέττας, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω καὶ αὐτὴ πῶς, εἰς τὴν παρὰ τὴν Βιέννην ἐπαυλίν τοῦ συζύγου της τὸ Μαριενχόφ, ὅπου ἡ ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀγαπημένου καὶ φίλου του στρατηγὸς ἔρριπτε ~~[illegible]~~ τὴν τελευταίαν παρηγορίαν. ~~[illegible]~~

Κλείνω τὸ γράμμα καὶ πλησιάζω πρὸς τὴν ~~[illegible]~~ πυρίαν εἴσοδον τοῦ Ξενοδοχείου τοῦ ὑπόγειον ~~[illegible]~~ ὅπου τὰ σκυφάλια βγαίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ μόνον ἐφηβικοὶ λοιχοὶ ἀντικρύζουν τὴν πλατεῖαν. Ἡ πυρία εἴσοδος εἶν' κλειστή. Κλείνω ἐρημικῶς τὴν καὶ ὑψώνω τὸ παραθύρόν μου. Μένω ἀναπολήσιος τοῦ εἰ νὰ κλαίω. Ἐνθυμοῦμαι κάποια περαστικὴ γυναικοῦλα τοῦ λαοῦ, καὶ βγάζω ἀπὸ τὴν ἀθωότητα.

— Στὴ Βίλλα θέλετε νὰ πᾶτε; Ἀπὸ τὴν παραπέρα μεγάλη πύλη. Κλυπήσαστε καὶ θά, σᾶς ἀνοίξη ὁ Πέτρος ποὺ τὴν φυλάει ὁ ~~[illegible]~~ ΚΟΥΣΙΟΝΤΕ.

Πέτρος; Κουσιόντε; ποιός νὰ εἶναι αὐτός ὁ νεκρὸς Πέτρος τοῦ Παραδείσου; ~~[illegible]~~ Θά τὸν γνωρίζω ἄραγε ἀπὸ παλαιά; θά μοῦ ἐπιθέσφη νὰ ἔμπω μέσα. Αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε ἀμέσως.

Κτυπῶ, ἕνας ~~[illegible]~~ μεσόκοπος μαυροφορεμένος ἄγνωστος μου καὶ φουσκάει ἄσπρο στρατιωτικό μοῦ ἀνοίγει. Αὐστηρὰ ἀλλὰ ~~[illegible]~~ εὐγενικά με ἐρωτᾶ τί θέλω. Δὲν εἶναι κανεὶς ἐδῶ καὶ τὸ Ξενοδοχεῖο εἶν' κλειστό.

— Ὁ Κόντε Τσαμάντε τί γίνεται; ποῦ εἶναι;
(προκαλεῖ τὸν διευθυντὴ, ἀγγλικὸς τὸν ἰδιόκτητον)
— Ἀπέθανε πρὸ 4 ἐτῶν.

9/ Εὑρίσκομαι πάλιν πρό νέας ἀδυρίας. Πάλιν καὶ ἕνας μεγάλος ψυχῆς, πραγματικὸς μυστικὸς ποὺ ἠμπόρεσεν νὰ μοῦ γίνῃ πολὺ χρήσιμος.

Ο μεσολαβητὴς πάλιν θὰ μὲ εἰδοποιήσῃ νὰ μοῦ εἰπῇ τὴν πόρτα.

Ἀναμένομαι καὶ τοῦ δίδω τὸ ὄνομά μου καὶ τοὺς τόπους τῶν ~~ἀγώνων μου~~ ἐπιτυχιῶν μου — Ἄχ τοῦ καϋμένου τοῦ Βασιλειά, καὶ τοῦ εἶχα ἤδη δώσει τὸν παραμονὴ ἀκριβῶς τοῦ θανάτου του. Με ἐχαιρέτησε καλοκαρδιά καὶ με ἐχλευάσε ὅλον τὸν ὕπνο. Ἐφοβήθη τόσο διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπειδὴ εἶμαι ~~τόσα~~ τριάντα ὀκτὼ χρόνια ἐδῶ καὶ μὲ εἶχε σὲ ἐμπιστοσύνη ὁ μακαρίτης Φλωρίο, ὁ Νλόν Ἰγνάτιο, ὅταν ἦρθε ἡ βασιλισσα Οἰκουμένα νὰ κατέβῃ ἐδῶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Θερινοῦ τοῦ 1922 καὶ ἔπρεπε τὰ ἴσοφα δικαιώματα ~~[illegible]~~ ποὺ εἶχαν ἤδη ἢ βγῆκαν ὅλο τὸ ἄνθος, μόνον αὐτὸς εἶμαι ἔπρεπε νὰ περιποιοῦμαι τὸ μέρος ἐκεῖνο, ποὺ θὰ ἤθελε τώρα τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐφυλάγαν νυχθημερὸν ὁλοῖ παραμονιάρηδες. Θεέμου τὶ φόβον εἶχε ὁ μακαρίτης ὁ Κόντε Γκαλάνη μὴ πάθῃ κανένα ὁ Βασιλιάς! Ὅλα αὐτὰ ἐπέρασαν τώρα καὶ κανεὶς δὲν μιλεῖ τοῦ καϋμένου τοῦ Βασιλειά, ἄλλαξε βγῆκε καὶ τὸ πρόσωπό ἐφύγε καὶ ὁ παλαιὸς γέρω-μάστορας ὁ Ὀτέλ ὁ Νλόν Μιλέζ καὶ με τοὺς νέους δὲν πάω κουβέντες μὲ τέτοια ψυχὴ πρόσωπα.

Κοπιάσε μέσα νὰ σοῦ δείξω τὸ παράθυρο τοῦ δωματίου του, τὸ ἴσοφον θὰ τὸ κρεμάσῃ ἀφοῦ εἶχε ἤδη καὶ σὲ ἐδῶ.

Ἡ μακαρίτισσα ἡ Βασίλισσα ἦρθε ἔξαφνα ἕνα πρωὶ τὸ 1925 ~~καὶ μοῦ~~ ἀπὸ τὴν Φλωρεντία καὶ εἶχε μία μικρὴ πλάκα με κάτι ἑλληνικὰ γράμματα ἐπάνω καὶ τὴν βάζαμε μαζὶ με τοὺς ὀχτωμένους τοὺς δικούς τοῦ Γκαλάνη — ἄχ τὶ κάμαν ποὺ κλαίει μου ὁ Κόντες, αὐτὸ ἔχω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ἔλα πάμε.

Καὶ ἀφοῦ ἔκλεισαν τὴν βαρειὰ σιδερένια ~~πόρτα με σιδεριὰ [illegible]~~ πόρτα μὲ ἔδειξε κὶ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κήπου.

Ὅλα τὰ ἴδια κὶ ἴσα τὰ ἄνθη χωρὶς!

Τὸ ξενοδοχεῖον ἐμείνεται ἐπὶ μικροῦ βραχώδους ἐξωγάλου παρὰ τὴν παραλίαν, τὰ δωμάτιά του ὅλα βλέπουν πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὸ χωρίζει κῦμα

εποχικός τύπος μεγάλος από φοινικόδενδρα και πορτοκαλιές, σύλλυπε από τα παράθυρα του ισογείου δια μέσου των κορμών των φοινίκων να φαίνεται μεγάλη θάλασσα και ο γαλανός ουρανός του Παλέρμου. Το διαμέρισμα που κατοίκει το 1922 ο Βασίλης και η Βασίλισσα είναι το δεύτερον εις τα άνω του Ξενοδοχείου με μικράν ταράτσαν εις το μέσον ~~[illegible]~~ από την οποίαν κατέρχεται κανείς και εύκολα εις τον κήπον.

— Ώρίστε εμβάσαμε μου λέει ο Πιέρο, να το παράθυρο του δωματίου του Βασίλη, βλέπετε και την πλακούλα που έχουμε τοποθετήσει πλησίον. Ναι και η μπαλκονόπορτα της σαλίτσας και πλησίον αυτής το παράθυρον της κάμαρας που είχε η Βασίλισσα.

Αποκαλύπτομαι. Ο τόπος είναι ιερός. Πλησιάζω και άσπάζομαι εξαιτής την πλάκα η οποία όσον μικρά είναι τόσον μεγαλυτέραν τραγικήν ιστορίαν έμμεσεν.

Την παρατηρώ επί του πλήσιον κελλίου. Είναι ανέγγιχτον επί συμπράξει Περαιόλας. Κάποιος δυο γαλλιστών πρωσσικομένων αγγλίων η αρεσκεία μυρμή του Βασίλη Κωνσταντίνου με σλοχμή σλεσλαίχεν και τα γέμισε „Κωνσταντίνος Βασίλης του Ελλήνου" ~~[illegible]~~ και ολίγον παλαιόν ελληνικά επίθετα „Αιωνία σου η μνήμη" και η χρονολογία του θανάτου του „11 Ιανουαρίου 1923."

— Θέλετε να σας αφήσω λίγο μόνον εδώ; Μου λέει ο εξαίρετός συνοδός μου. Θα πάω να ανάβω μια φορά που ~~[illegible]~~ πάρθαμε είναι η πύλη του θαλάσσας εδώ μεγάλη εμπόδιμένη.

Πόσον τον εξευγενίζει τον μέγαν ανθρώπον δια την πρόλαον μου.

Κάθησαν στο πεζούλι της λαράλοας και αφίνω τάς σκέψεις μου ελεύθερες νά τρέξουν στο παρελθόν.

~~Εκεί ακριβώς~~

Έχουν περάσει ακριβώς δεκαπέντε χρόνια. Ημέρα τών Χριστουγέννων τοῦ 1922 στο Παλέρμο στη Βίλλα Ίσεία, ~~όπου ιεραπολέτο κύρία~~ καλοκαιρινή κι η σημερινή. Οι Βασιλείς έφαγαν ~~στο δωμάτιο των~~ στο διαμέρισμα των, στη σαλίτσα. Ο Κωνσταντίνος, η Βασίλισσα Σοφία η Πριγκήπισσα Ελένη της Ρουμανίας, η Ειρήνη και η μικρά εξυπνάκα Αικατερίνη.—

Η ατμοσφαίρα, εις τας μεγάλας καταστάσεις αισθάνεται τοῦ αριστοκρατικοῦ ξενοδοχείου.

Όλοι εἰς ένα στρογγυλό τραπέζι. Ο Ύψηλότατος, η σύζυγός του, η Κωνσταντίνου, ο Μεριάτης, ο γαμπρός αξιωματικός Νικόλας Λεβίδης σιωπηροί και αμίλητοι. ~~οι Τσαμαδοί~~ τό γέρος Τσαμαδοῦ, η αδελφή της Κυρίας Τσαμαδοῦ, ο ιατρός ~~[illegible]~~ τοῦ Βασιλέως — Πάντες και εἷς. Όλοι αμίλητοι και κατηφείς

Τώρα μας ίσοφιζε η μνήμη. Η μνήμη τών μεγάλων ξενοδοχείων, τών δεξιώσεων κοσμικών.

Ενθυμήθη τό γέλιο ~~[illegible]~~ ήτο ~~[illegible]~~ Δεξί τό λέγος του όλον μέ σκέψεις ο Βασιλεύς νά παρουσιάσει τόν κόσμο σε Αυτόν. Το δυσάρεστον, ήτο πλιόμουστον. Χαρά δεν υπήρχε. Ο Βασιλεύς συνομιλούσε μέ τον Λεβίδην. Ήξευν πόσον Του και μου ίδοσαν συμπάθεια νά Τοῦ δείξουν περισσότερο. Διά πρώτην φοράν είδον τόν Χάρο νά πλανιέται γύρω Του. Τά μάτια Του τά μεγάλα εξυπνάδα και καλοσύνη σκέπτα μάτια, μου εφάνησαν σαν γυαλίνα, δοξά και κενά.....

Το αποφασίσαμε όλοι εἰς τον ψιθύρον σύσκεψιν της ~~[illegible]~~ Κυρίας Βιργινίας Κοζή της φιλοπάτριδος εὐσπλάγχνου δεσποινίδος τοῦ Ανθ. Ανθεστίου κ. Μενελάου Μελαξά τήν η δεύτερα πρόνοια εἶχε ιμαλαΐσιον τόνε εἰς το Παλέρμον μαζί τοῦ συζύγου της μηχανικοῦ κ. Κωνσταντίνου Κοζή.

Πέμπτη η δεύτερα πρόνοια δεν μεγάλαν

παμμεγέθεις ὄντες - αἱ ἐπιρροαὶ αἱ προσφυεῖς καὶ τὴν εἰκοῦν ~~αὐτῆς~~ ἀγωνίαν τῆς Ἑλλάδος ἀφῆκεν τοῦ ἐξορίστου Βασιλέως τὸ ζῆφος Κόρδ.

Ἐφρόντισαν ἅμα τῇ ἀφίξει των νὰ τοὺς περιποιηθοῦν, ~~νὰ τοὺς ὑπόσχωσι μεγάλην ξενοδοχείαν, ἐπειδὴ ἡ Βασίλισσα δὲν εἶχεν ἀπόψιν ἀναχωρῆσαι καὶ νὰ τοὺς παρέχουν νὰ ἀποκοιμηθοῦν τὴν ἡμέραν τοῦ θέρους.~~

Ἐνδυμούμαι τὸ βράδυ ἐπέτυχε τῆς ὑπάρξεως τοῦ Χριστογιάννου εἰς ~~τὸ σπίτι~~ τὸ ὑπαίθριον σπίτι τῆς Κυρίας Κόρδ-Μιλαζᾶ ὅπου τὸν Βασιλέα κυνδαλίζει νὰ μεγάλωσι διὰ ἀγωνίαν φυράν μὲ τὴν καρδιά του, καὶ ~~ἐπόρευσε~~ τὴν ἀποκοιμισθεῖσαν Βασίλισσαν Σοφίαν νὰ ~~τὸν~~ αὐτὸν βοηθῇ εἰς χαρᾶς διὰ τὸ μέρος τοῦ Βασιλέως καὶ ὑψηλοῦ σύζυγόν της τὸν Ὄττων τὸν ὁποῖον εἴδομεν καὶ τὸν ἀγάπησε ἡ ὑπέροχος Αὐτὴ σύζυγος Δεσποινὰ καὶ πρεσβευτὴς Κυρία . . . ἀνόμη . . .

Τὴν σήμερον πόσον ὡραῖα δὲ ἐκαθίσαμεν στὸ πεζούλι τῆς ταράτσας ἡ ἐὰν δὲν ἤρχετο νὰ μὲ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὴν σκέψιν μου ὁ κυρὸς Πέτρος.

— Ἀνόμη ἐδῶ κόρε ; ἐμεῖς ἐνόμιζα ὅτι ~~ἐφύγατε~~ ἐβαρεθήκατε καὶ ἐφύγατε χωρὶς νὰ σᾶς ἰδῶ. Αὐτὰ τὰ παιδάκια ἐχάλασαν τὴν ἡμερωνία τῆς πόρτας ὅπου θάλασσα ἐπειδὴ δὲν μποροῦν νὰ τὴν ἀντέξουν.

Πράγματι εἶχε βραδιάσει ἀρκετά. Ρίχνω μιὰ ἡμερωτὴ ματιὰ πρὸς τὸ παράθυρον ἀπὸ τὸ ὁποῖον διὰ ἡμερωτὴν φορὰν σήμερον τὸ πρωὶ τοῦ θαύματος ἔβγαλε τὴν μεγάλην θάλασσαν νοσταλγῶν τὴν Ἑλλάδα ποὺ ἐπρόσμενεν διὰ τὸ ζήφος του, καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν πολὺ Πέτρο ἔφυγα, πρὸς αὐτὴν τὴν φυράν, τὴν πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Παλέρμου ἀφοῦσαν.

Ἄγγελος Πετρόπουλος